

Városi tér, közterek

Az ember és az őt körülvevő tér kapcsolata

2013.04.08.

Vedrédi Katalin PhD. Hallgató

SZTE – Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

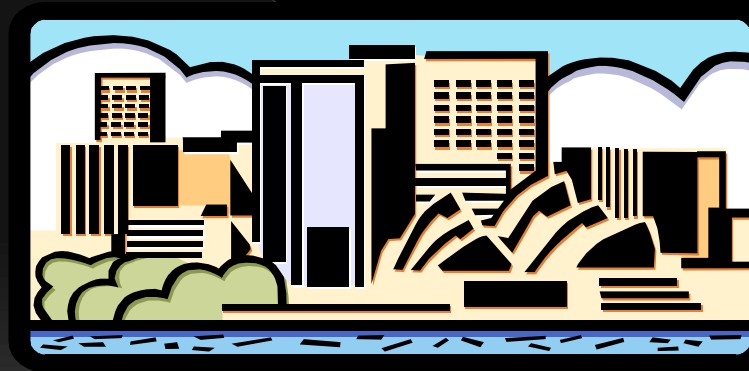
Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítójú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A városi tér mint emberi felépítmény

Társadalom

Gazdaság

Nem anyagi tényezők

Funkciók

Környezet

Érdekcsoportok/szereplők

A település környezete

◉ Természeti környezet

- > A település zöldterületei
 - Közparkok
 - Közösségi kertek
 - Városi erdők
 - Botanikus kertek
 - Állatkertek
 - Ártéri területek
- Élőlények, víz, levegő, talaj

◉ Épített környezet

- > Az ember által tudatosan létrehozott; építési munka eredménye
 - Épületek
 - Utak
 - Közterek
 - Technikai berendezések
 - Tereptárgyak

A települést számtalan nem anyagi jellegű tényező is alakítja

- Kultúra
- Áramlás (információk, emberek, pénz,...)
- Egy hely hangulata
- Az emberi tevékenységek, viselkedési formák
- Gondolkodási rendszerek, értékrendek
- Elképzelések
- Jelentések
- Identitás
- Hatalmi viszonyok
- Konfliktusok
- Közösségi élet

A település funkciói

- Egy adott hely milyen szerepekkel rendelkezik
 - > Kulturális: pl.: Hollókő
 - > Rekreációs
 - > Lakófunkció (pl.: alvóvárosok: Solymár)
 - > Munkahely
 - > Turisztikai (pl.: fürdővárosok: Mórahalom)
 - > Kereskedelmi
 - > Üzleti
- Különböző szereplők, érdekcsoportok

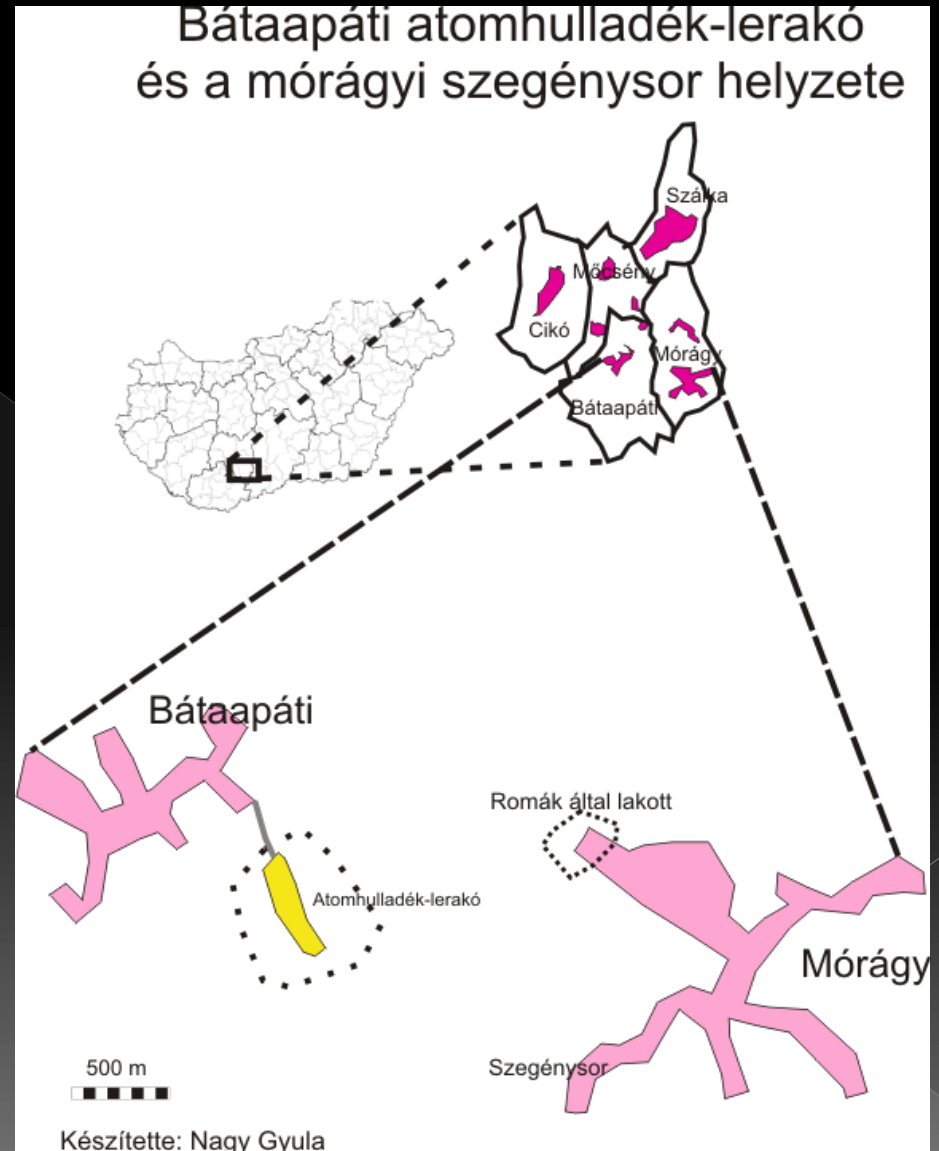
Forrás: <http://magyarország.nyaralas.sk>

Forrás: www.porticoinv.com

A településen előforduló érdekcsoportok

- Lakosság
 - Helyi ~
 - Beköltöző ~
- Befektetők
- Vállalkozók
- Döntéshozók
- Civil szervezetek
- Turisták

Tér és társadalom összefüggései

- A tér: társadalmi felépítmény, „termék”
- A történelem során az ember által előállított képződmény, nem csak egy objektív keret, tartály
- A társadalom hatással van a térre, folyamatosan formázza, alakítja
- A tér visszahat a társadalomra

Tér és társadalom összefüggései

- A társadalom működéséhez elengedhetetlen a tér
- Ember: viselkedésével, észlelésével sajátos tereket teremt: személyes, nyilvános, közösségi, bizalmas, ... → az ember térbeli magatartására hatással van
- A különböző szereplők saját igényeiknek megfelelően formálják a teret
- Mindenki egyformán alakítja?
- Egyformák az érdekek, célok?
- Egyforma a hozzáférés?
→ NEM

Forrás: <http://sites.psu.edu>

Forrás: Madden, K. 2005.

Tér és társadalom összefüggései

- A tér ellenőrzése, használata: hatalom
- A különböző csoportok rivalizálnak a térért
- Harc a helyi hatalomért → a tér láthatóvá teszi, megerősíti az erőviszonyokat
- A társadalom hatalmi pozícióban lévő részének erősebb az érdekérvényesítő képessége → meghatározóak a városi tér kialakításában, az így előállított tér pedig megerősíti az elit pozícióját (szimbólumok révén)

Milyen szimbólumok lehetnek?

- Közterek privatizációja
- Áthaladás megakadályozása
- Köztéren való viselkedés szabályozása (pl. alkoholfogyasztás)
- Informális ellenőrzés (kapuk, kerítés, sorompó)
- Formai jegyek ellenőrzése
- Elkülönített közterek → Társadalmi elkülönülés, ellentétek fokozása

Forrás: www.archicentrum.hu

Forrás: blog.inpolis.com

Közterek és magánterek

- Csoport érdek a meghatározó
- Különböző szereplők különböző céljai, érdekei ütközhetnek → Konfliktus a tér kialakításával, használatával kapcsolatban, ami nem feltétlenül rossz!
- A hatalom a várost közterekre és magánterekre osztja
- Köztér állapota meghatározza a magántér használhatóságát és értékét
- Köztér infrastruktúrája, funkcionális gazdagsága, minősége, látványa → ingatlanok piaci értéke
- Továbbiakban: közterek

Köztér meghatározása

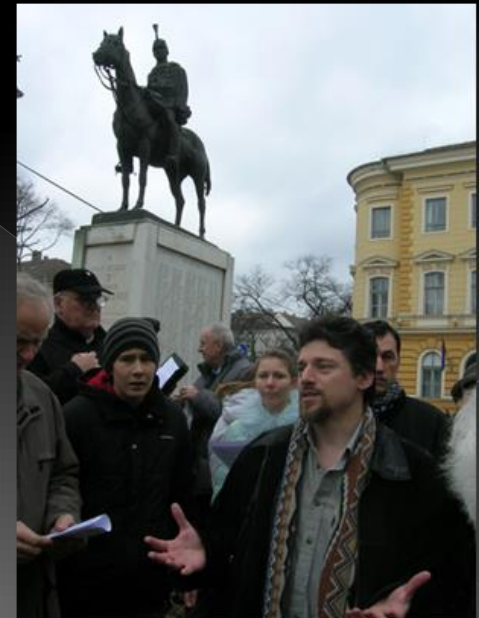
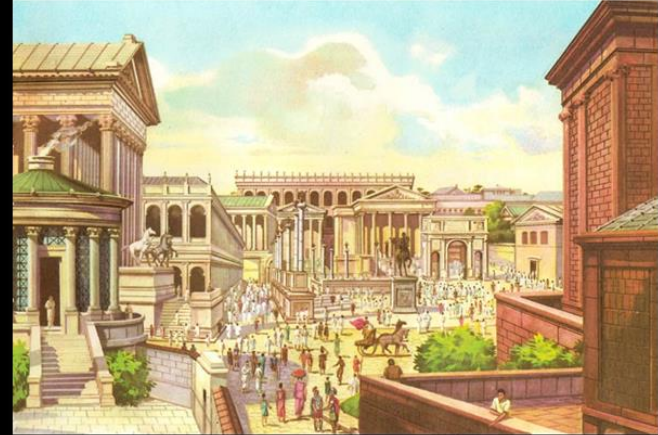
- mindenki számára hozzáférhetőek,
- senki által nem privatizáltak,
- a helyi lakosság által használt találkozási, kikapcsolódási helyek,
- amelyek rendelkeznek funkciókkal,
- bennük sokféle tevékenység végezhető,
- ahol különböző csoportok érintkezhetnek,
- könnyen megközelíthetőek,
- rendelkeznek közösségi szellemmel

Közterek > közösségi terek

- A közösségi terek olyan közterek, ahol:
 - > a lakosság összegyűlhet,
 - > társadalmi és kulturális rendezvényeket tarthatnak,
 - > funkciókban bővelkedik (kereskedelmi, közlekedési, kulturális funkciók...),
 - > találkozási helyekké válik,
 - > amik a városi identitást és az együvé tartozás érzését valamint a demokráciát erősítik

Miért fontosak a közterek?

- Közterek jelentősége és szerepe a múltban és jelenben
- A települések aktuális helyzetét jól tükrözik a közterek
- Állapotuk mutatja a helyi fejlesztéspolitika működését
- Egyre inkább felértékelődnek a települések döntéshozói szemében
- Fejlesztésük által egyre több célt kívánnak megvalósítani
- Fejlesztésekre nyújtott EU-s támogatások
- Elmúlt időszak városfejlesztési mozzanatainak bizonyos köztérfejlesztések nagy visszhangja

Miért fontosak a közterek?

- A települések kiemelten fontos részei, fejlesztésük hatással lehet a helyi társadalom milyenségére, hiszen a közösségi élet helyszínei
- Hozzájárulnak a települések arculatához
- Alakítják és hordozzák a hely szellemét
- Több érdekcsoport érintett
- Hozzájuk kapcsolódó dilemmák
- A nyugati országok sikeres köztérfejlesztési gyakorlatai

Mit jelképez, mit mutat meg?

- A társadalom általános állapotának *tükre*
- A társadalmi kontroll és tulajdon megnyilvánulása
- A demokratikus közszféra térbeli kivetülése, megtestesítője
- A kollektív jólét és lehetőség *jelképe*
- A politikai birodalom *színtere*
- A városlakók identitástudatának legrepresentatívabb *platformja*
- Egy *termék*
- A hatalmi viszonyok szövevényes rendszere

Ki férhet hozzá:

- Bárki által, bármikor, szabadon, fizetés nélkül hozzáférhető
- Olyan települési intézményi egység, amely nincs magántulajdonban
- Nyilvános helyek
- Elméletben (de nem feltétlenül gyakorlatban is) nyitott és elérhető a társadalom minden tagja számára
- A gyakorlatban a hozzáférés nem minden esetben valósul meg:
 - Pl.: Hajléktalanok esetében

Címlap Belföld Külföld Gazdaság Tech Tudomány Kult Sport Vélem

Parlament Szájbarágó Budapest Képviselő Funky Igaz, ami igaz Tandij

Budapest

Kövön üldögélésért figyelmeztettek egy hajléktalant a Józsefvárosban

2011.10.05. 15:50 - Index | Ajánlom <778

Ötvenezer forintos büntetést is kaphatott volna egy hajléktalan a VIII. kerületben, aki egy kövön üldögélt, de enyhítő körülményként vették figyelembe, hogy beismerte tettét. Kocsis Máté polgármester szerint senki sem várhatja el, hogy ne tartsák be a jogszabályokat. Egyre keményebb a hajléktalanokkal szembeni fellépés a kerületben.

Frissebb Az Alkotmánybíróság elé kerül a józsefvárosi hajléktalanrendelet

Címkék józsefváros, viiiikerület, budapest, hajléktalan, kocsis máté

“Több társával együtt a kövön üldögélt” - olvasható a nyolcadik kerületi önkormányzat egyik szeptemberi határozatában, mely szerint egy hajléktalan személy közterület életvitelszerű lakhatás céljára való használatáért figyelmeztetésben részesült. A határozat először a [8ker blogon](#) volt olvasható.

Egyéb jellemzők

- Rendkívül vitatott
- Szubjektív
- A városi tér legnehezebben megfogható eleme
- Multikulturális: szükséges, hogy mindenki megtalálja benne a tükörképét, bele tudja magát írni a város tereibe, otthonának érezze
- Fontos szervezői a városi tér megtapasztalásának
- Meghatározzák a város hangulatát

A közterek fejlesztéséhez fűződő különböző érdekcsoportok céljai, érdekei

Versenyképesség
Politikai stabilitás
Legitimáció

Lakosság igényeinek kielégítése
Támogatási források kihasználása
Közszolgáltatások biztosítása
Településkép javulása

Profitmaximalizálás
Fizetőképes megbízók
Kapcsolati rendszer

Támogatás kivívása
Saját ideológiájuk
Kommunikáció javítása a szereplők között

Használhatóbb, szebb tér
Életminőség javulása
Kulturális élet
Közösségi élet

Köztér fejlesztések

- Nem csak sokféle érdek, érintett merülhet fel
- Sokféle cél is lehet
- Pl.: szegedi közterület rehabilitáció részeként: Tisza menti terület fejlesztése
- Számos kérdést felvet:
 - Társadalmilag hasznos beruházás-e?
 - Milyen célokat szolgál?
 - Miről szól egy ilyen vízparti fejlesztés:
 - → „**waterfront development**”

Köszönöm a figyelmet!

Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

ÚJ SZÉCHENYI TERV